higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

MARKING GUIDELINE

NATIONAL CERTIFICATE (VOCATIONAL)

ISIXHOSA ULWIMI LOKUQALA OLONGEZELELWEYO
(Iphepha lesibini)
NQF LEVEL 4

8 November 2024

Le memorandam inamaphepha amathandathu (6)

ICANDELO A

UMBUZO 1

ILETA ESESIKWENI YESICELO SOKHUSELEKO

Umviwa kulindeleke ukuba acangcathe kwezi ngongoma.

- Iidilesi zimbini,eyomntu obhalayo neyombalelwa.
- Isibuliso masibe sesifanelekileyo.
- Intshayelelo, isiqu, nesiphelo mazahluke zicace.
- Ithoni nerejista mazibonakalise intlonipho.
- Umxholo mawube ngesicelo sokhuseleko ekuhlaleni.
- Kwisiphelo kubhalwa igama, ifani, kusayinwe.
- Izingxi azisetyenziswa kwidilesi, isibuliso nesiphelo (ngaphandle ku- P.O. Box). **[20]**

UMBUZO 2

I-AJENDA NEMIZUZU YENTLANGANISO

Umviwa kulindeleke ukuba achankcathe kwezi ngongoma:

I-ajenda:
- Makabhale isicwangciso senkqubo eza kulandelwa entlanganisweni.
- Makabeke imiba/izihlokwana ekuza kuxoxwa ngazo.
- Umba ngamnye mawabelwe ixesha.

Imizuzu:
- Makabhale igama lequmrhu/umhla, indawo nexesha lentlanganiso.Irejista yabakhoyo nezingxengxezo. Makabhale okwenzeke entlanganisweni.
- Makabhale imizuzu ehambelana nezihlokwana ezikwi-ajenda.
- Makabhale izindululo ezithathiweyo ngobunjalo bazo.
- Makasebenzise ixesha elidlululiley **[30]**

AMANQAKU ECANDELO: 50

ICANDELO B

UMBUZO 3

UDLIWANO- NDLEBE

- Umviwa kulindeleke ukuba achankcathe kwezi ngongoma:
- Makanike intshayelelo phambi kokungena emxholweni. - Makabuze umbuzwa imibuzo.
- Makanike amagama esithethi kwicala elisekhohlo ephepheni. - Makashiye umgca ukwahlula intetho yesithethi ngasinye. - Makahlele ngobunono.
- Obuzayo makabonise ulwazi oluphangaleleyo. - Umntu omnye usenokubuzwa imibuzo yiphaneli. - Imibuzo mayihlelwe ngendlela ukuze kufunyanwe ulwazi olufanelekileyo.
- Imibuzo inganxibelelana nengaphambili. - Iimpendulo mazicacise ngokwaneleyo zinike izimvo neengongoma ezifanelekileyo.
- Makangazifaki iimpawu zocaphulo. - Makasebenzise umntu wokuqala.

Umbuzwa makaphendule imibuzo, anike ulwazi olulindelekileyo. **[30]**

UMBUZO 4

INQAKU LEPHEPHANDABA

- Umviwa kulindeleke ukuba achankcathe kwezi ngongoma:
- Isihloko masibe nomtsalane sixhuzule umxhelo.
- Igama lomntu obhala inqaku.
- Indlela yokubhala mayibe yevela kumbhali ithethe ngqo nabafundi.
- Isimbo sokubhala singaba sesichazayo nesikhatshwa zizafobe ukutsala umdla
- Amagama iindawo, kunye nezinye iinkcukacha ezifunekayo mazifakwe kwinqaku elo.
- Mlibhalwe ngokwekholam.
- Umxholo mawube malunga nokungaphatheki kakuhle kwabahlali kumaziko ezeMpilo.
- Makusetyenziswe ulwimi olufanelekileyo. **[40]**

AMANQAKU ECANDELO B: 70
AMANQAKU EWONKE: 120

ISIHLOMELO A: IRUBRIKI YOKUHLOLA IMIHLATHI EMIFUTSHANE [20 AMANQAKU]

Ikrayitheriya	Balaseleyo	Enobuchule	Phakathi	Buthathaka	Bubhetyebhetye
UMXHOLO, UCWANGCISO NEFOMATHI Impendulo nezimvo. Ukubukeka kwezimvo. Iimpawu zetekisi/umgaqo kunye nemeko. **12 AMANQAKU**	**10-12**	**8-9**	**6-7**	**4-5**	**0-3**
	Impendulo igqwesile ibonisa ukuqiqisiswa kwezimvo. Izimvo zibonisa ukuhlakanipha kwaye zivuthiwe. Luphangalele ulwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Umsebenzi ungqalile akukho kugqwidiza. Kubonakala ukunamathelana kwizimvo nomxholo. Ingcamango zidakancwe ngobunono kwaye zonke iinkcukacha zixhasa ishloko. Ifomathi ifanelekile kwaye kwaye ichanekile.	Impendulo ibonakalisa ukuchaneka kanobom. Ulwazi lunzulu lolu didi lwetekisi. Ingqalile ayiphumi nasemxholweni. Izimvo zixonxwe zadakancwa ngokunamatheleneyo kumxholo nezimvo. Iinkcukacha zixhasa isihloko. Ifomathi ingqalile iindawana ezikhoyo ezingachanekanga aziyiphazamisi injongo yokubhala.	Impendulo iyanelisa ibonakalisa ulwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Izimvo azisoloko zisemxholweni kwaye kukho nokugqwidiza. Ukunamathelana komxholo nezimvo kwenzeka ngokufanelekileyo. Ezinye iinckukacha zixhasa isihloko. Ifomathi ingqalile kodwa zikho iindawana ezingachanekanga.	Kubonakala ubunzima malunga nolwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Zimbalwa izimvo ezisemxholweni kodwa kuninzi ukuphuma ecaleni Kunqabile ukunamathelana komxholo nezimvo. Zimbalwa iinkcukacha ezixhasa isihloko. Imigaqo yefomathi ephambili ityeshelwe okanye isetyenziswe ngokungaqondi.	Impendulo ibonakalisa ukunqongophala kolwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Intsingiselo ilahleka rhoqo. Intsingiselo iduka kwisakhiwo esixazalala. Akukho ukunamathelana kumxholo nezimvo. Zimbalwa kakhulu iinkcukacha ezixhasa isihloko. Imigaqo eyimfuneko yobhalo lwale tekisi ityeshelwe.
ULWIMI ISIMBO SOKUBHALA NOKUHLELA Ithoni irejista, isimbo, nesigama singqamene nenjongo kunye nemeko. Ukusetyenziswa kolwimi nemigaqo. Ukhetho magama, iimpawu zokubhala kunye nopelo. . **8 AMANQAKU**	**7-8**	**5-6**	**4**	**3**	**0-2**
	Ithoni, irejista, isimbo, nesigama sifanelene kakhulu nenjongo, abantu ekujoliswe kubo nemeko. Izakhi zezivakalisi zisetyenziswe ngokuchanekileyo. Phantse kube akukho nasinye isiphene.	Ithoni, irejista, isimbo, nesigama sifanelene kakhulu nenjongo, abantu ekujoliswe kubo kunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zichanekile kwaye umyalezo wakheke kakuhle. Isigama sichanekile. Ubukhulu becala azikho iimpazamo.	Ithoni, irejista, isimbo, isigama sifanelene nenjongo, abantu ekujoliswe kubo kwakunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zibonakalisa iimposiso. Isigama siyanelisa. Iimpazamo zobhalo ezikhoyo aziyiphazamisi intsingiselo.	Ithoni, irejista, isimbo nesigama azifanelananga nenjongo, abantu ekujoliswe kubo kunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zineemposiso ezininzi eziphazamisa umyalezo. Sinqongophele isigama. Kukho amagingxi-gingxi kwintsingiselo. .	Ithoni irejista, isimbo nesigama azifanelananga nenjongo, imeko kwakunye nabantu ekujoliswe kubo. Izele ziimpazamo, ixazalala iyadida. Isigama asihambelani nenjongo. Intsingiselo ilahlekile kakhulu. .
UMMANDLA WAMANQAKU	**17-20**	**13-15**	**10-11**	**7-8**	**0-5**

ISIHLOMELO C: IRUBRIKI YOKUHLOLA INQAKU LEPHEPHANDABA [40 AMANQAKU]

Ikrayitheriya	Balaseleyo	Enobuchule	Phakathi	Buthathaka	Bubhetyebhetye
UMXHOLO, UCWANGCISO NEFOMATHI Impendulo nezimvo. Ukubukeka kwezimvo. Iimpawu zetekisi/umgaqo kunye nemeko. **24 AMANQAKU**	**17-24** Impendulo igqwesile ibonisa ukuqiqisiswa kwezimvo. Izimvo zibonisa ukuhlakanipha kwaye zivuthiwe. Luphangalele ulwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Umsebenzi ungqalile akukho kugqwidiza. Kubonakala ukunamathelana kwizimvo nomxholo. Ingcamango zidakancwe ngobunono kwaye zonke iinkcukacha zixhasa ishloko. Ifomathi ifanelekile kwaye kwaye ichanekile.	**16-22** Impendulo ibonakalisa ukuchaneka kanobom. Ulwazi lunzulu lolu didi lwetekisi. Ingqalile ayiphumi nasemxholweni. Izimvo zixonxwe zadakancwa ngokunamatheleneyo kumxholo nezimvo. Iinkcukacha zixhasa isihloko. Ifomathi ingqalile iindawana ezikhoyo ezingachanekanga aziyiphazamisi injongo yokubhala.	**10-15** Impendulo iyanelisa ibonakalisa ulwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Izimvo azisoloko zisemxholweni kwaye kukho nokugqwidiza. Ukunamathelana komxholo nezimvo kwenzeka ngokufanelekileyo. Ezinye iinckukacha zixhasa isihloko. Ifomathi ingqalile kodwa zikho iindawana ezingachanekanga.	**4-9** Kubonakala ubunzima malunga nolwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Zimbalwa izimvo ezisemxholweni kodwa kuninzi ukuphuma ecaleni. Kunqabile ukunamathelana komxholo nezimvo. Zimbalwa iinkcukacha ezixhasa isihloko. Imigaqo yefomathi ephambili ityeshelwe okanye isetyenziswe ngokungaqondi.	**0-3** Impendulo ibonakalisa ukunqongophala kolwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Intsingiselo ilahleka rhoqo. Intsingiselo iduka kwisakhiwo esixazalala. Akukho ukunamathelana kumxholo nezimvo. Zimbalwa kakhulu iinkcukacha ezixhasa isihloko. Imigaqo eyimfuneko yobhalo lwale tekisi ityeshelwe.
ULWIMI ISIMBO SOKUBHALA NOKUHLELA Ithoni irejista, isimbo, nesigama singqamene nenjongo kunye nemeko. Ukusetyenziswa kolwimi nemigaqo. Ukhetho magama,iimpawu zokubhala kunye nopelo. . **16 AMANQAKU**	**9-16** Ithoni, irejista, isimbo, nesigama sifanelene kakhulu nenjongo, abantu ekujoliswe kubo nemeko. Izakhi zezivakalisi zisetyenziswe ngokuchanekileyo. Phantse kube akukho nasinye isiphene.	**8-12** Ithoni, irejista, isimbo, nesigama sifanelene kakhulu nenjongo, abantu ekujoliswe kubo kunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zichanekile kwaye umyalezo wakheke kakuhle. Isigama sichanekile. Ubukhulu becala azikho iimpazamo.	**7** Ithoni, irejista, isimbo, isigama sifanelene nenjongo, abantu ekujoliswe kubo kwakunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zibonakalisa iimposiso. Isigama siyanelisa. Iimpazamo zobhalo ezikhoyo aziyiphazamisi intsingiselo.	**5** Ithoni, irejista, isimbo nesigama azifanelananga nenjongo, abantu ekujoliswe kubo kunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zineemposiso ezininzi eziphazamisa umyalezo. Sinqongophele isigama. Kukho amagingxi-gingxi kwintsingiselo.	**0-2** Ithoni irejista, isimbo nesigama azifanelananga nenjongo, imeko kwakunye nabantu ekujoliswe kubo. Izele ziimpazamo ixazalala iyadida. Isigama asihambelani nenjongo. Intsingiselo ilahlekile kakhulu.
UMMANDLA WAMANQAKU	**36-40**	**24-34**	**15-22**	**7-14**	**0-5**

ISIHLOMELO B: IRUBRIKI YOKUHLOLA IMIHLATHI EMIDE [30 AMANQAKU]

Ikrayitheriya	Balaseleyo	Enobuchule	Phakathi	Buthathaka	Bubhetyebhetye
UMXHOLO, UCWANGCISO NEFOMATHI Ukungqala kweempendulo nezimvo. Ukuqoqwa kwezimvo ngenjongo yokucwangcisa. Injongo yokubhala, abo kujoliswe kubo, iimpawu/imigaqo yetekisi kunye nemeko. **18 AMANQAKU**	**15-18** Impendulo igqwesile idlule okuqhelekileyo. Izimvo ziqiqisisiwe kwaye zivuthiwe. Luphangalele ulwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Umsebenzi ungqalile uhleli emxholweni. Kukho ukunamathelana kwizimvo nomxholo. Iingcamango zidakancwe ngobunono. Zonke iinkcukacha zixhasa isihloko. Ifomathi ifanelekile kwaye ichanekile.	**11-14** Impendulo ibonakalisa ukuchaneka kanobom nolwazi olunzulu lweempawu zolu didi lwetekisi. Ingqalile ayiphumi nasemxholweni. Izimvo zixonxwe zadakancwa ngokunamatheleneyo kumxholo nezimvo. Iinkcukacha zixhasa isihloko. Ifomathi ifanelekile ineendawana ezingachanekanga ezingephi.	**8-10** Impendulo iyanelisa ibonakalisa ulwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Izimvo ziyaphuma emxholweni kwaye kukho nokugqwidiza. Ukunamathelana kumxholo nezimvo kufanelekile. Ezinye iinkcukacha zixhasa isihloko. Ifomathi ifanelekile kodwa kusekho ukungachaneki.	**5-7** Impendulo ibonakalisa ulwazi olungephi lweempawu zolu didi lwetekisi. Zimbalwa izimvo ezisemxholweni kodwa kuninzi ukuphuma ecaleni. Kunqabile ukunamathelana komxholo nezimvo. Zimbalwa iinkcukacha ezixhasa isihloko. Imigaqo yefomathi ephambili isetyenziswe nnngokungaqondi. Kusetyenziswe izinto ezininzi.	**0-4** Impendulo ibonakalisa ukunqongophala kolwazi lweempawu zolu didi lwetekisi. Intsingiselo ilahleka rhoqo ide iphume emxholweni. Akukho ukunamathelana kumxholo nezimvo. Zimbalwa kakhulu iinkcukacha ezixhasa isihloko. Imigaqo eyimfuneko yobhalo lwale tekisi ityeshelwe.
ULWIMI ISIMBO SOKUBHALA NOKUHLELA Ithoni irejista, isimbo, injongo/ifuthe, abo kujoliswe kubo kunye nemeko. Ukusetyenziswa kolwimi nemigaqo. Uchongo magama, iimpawu zokubhala kunye nopelo. **12 AMANQAKU**	**10-12** Ithoni irejista, isimbo, isigama zihambelana kakhulu nenjongo nabo kujoliswe kubo kunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zisetyenziswe ngokuchanekileyo. Phantse kube akukho nasinye isiphene.	**8-9** Ithoni, irejista, isimbo, isigama sichaneke kakhulu malunga nenjongo,abantu ekujoliswe kubo kunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zichanekile kwaye umyalezo wakheke kakuhle. Isigama sichanekile. Ubhukhuku becala akukho zimpazamo.	**6-7** Ithoni, irejista, isimbo, isigama sihambelana nenjongo, abantu ekujoliswe kubo kwakunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zibonakalisa iimposiso. Isigama siyanelisa. Iimpazamo zobhalo ezikhoyo aziyiphazamisi intsingiselo nomyalezo.	**4-5** Ithoni, irejista, isimbo nesigama azingqamani nenjongo kwakunye nabantu ekujoliswe kubo kunye nemeko. Izakhi zezivakalisi zineemposiso ezininzi eziphazamisa umyalezo. Singqongophele isigama. Kukho amagingxi-ginxi kwintsingiselo.	**0-3** Ithoni irejista, isimbo nesigama azingqamani nenjongo, imeko kwakunye nabantu ekujoliswe kubo. Izele ziimpazamo ixazalala. Isigama asifanelanga nenjongo. Intsingiselo ilahleke kakhulu.
UMMANDLA WAMANQAKU	**25-30**	**19-23**	**14-17**	**9-12**	**0-7**

AMANQAKU EWONKE: 120